

Aan: de Leden van de Tweede Kamer

Datum: Ede, 20 januari 2025

Betreft: Nieuwe genomische technieken – voorstel Pools voorzitterschap Raad

Beste Kamerleden,

Op 7 januari 2025 bracht het Poolse voorzitterschap van de EU een nieuw compromisvoorstel uit over de deregulering van planten die genetisch gemodificeerd zijn met behulp van gen-editingstechnieken zoals CRISPR-Cas. Het doel is om eindelijk een meerderheid in de Raad van Ministers te krijgen nadat het Europees Parlement zijn standpunt in februari 2024 had aangenomen. Het compromisvoorstel bouwt voort op een eerder voorstel van het Belgische EU-voorzitterschap in februari 2024.

Het Poolse voorzitterschap richt zich alleen op de controversiële kwestie van plantenoctrooien. Het gaat voorbij aan andere belangrijke punten, zoals de noodzaak van etikettering voor consumenten, traceerbaarheid en risicobeoordeling. Het voorstel introduceert extra voorwaarden voor het op de markt brengen van genetisch gemodificeerde zaden die zijn gecategoriseerd als “Nieuwe Genomische Technieken Categorie 1” (NGT1), die worden beschermd door een of meer product- of procesoctrooien die resulteren in een specifieke eigenschap (trait). NGT1 zaden beschermd door een octrooi moeten worden geëtiketteerd als “octrooi beschermd” of “octrooi in behandeling” om ze te onderscheiden van niet-geoctrooide NGT1 zaden. En Lidstaten hebben de mogelijkheid om maatregelen te nemen die de teelt van geoctrooide NGT1-planten op hun hele grondgebied of een deel daarvan beperken of verbieden.

Het Poolse voorstel is erg complex en juridisch ingewikkeld. Daardoor ontstaan allerlei geitenpaadjes en biedt het voorstel geen oplossingen voor;

- De bedreiging van het voor Nederland belangrijke kwekersrecht.
- De keuzevrijheid van consumenten die producten willen eten van gewassen die niet met gentech zijn gemaakt.
- De financiële risico's die (biologische) landbouwers en het MKB lopen wanneer er onbedoeld NGTs in hun gewas of product wordt aangetroffen.

- De hoge lastendruk voor de Nederlandse en Europese zaadsector als gevolg van juridisering van de hele veredeling, en in het verlengde daarvan een hogere lastendruk voor telers voor gebruik van plantaardig uitgangsmateriaal.
- Het voorkomen dat enkele multinationals door patenten de zeggenschap krijgen over ons voedselsysteem.
- Daarbij is het Poolse voorstel overhaast. Er loopt namelijk nog een Europees onderzoek naar detectietechnieken voor NGTs en een tweede onderzoek naar de mogelijkheden het Europees patentrecht aan te passen.

Als bijlage vindt u de vragen die we het ministerie hebben gesteld ter voorbereiding op de eerste overleggen van de lidstaten over dit voorstel. Voor vragen kunt u contact opnemen met Marian Blom, blom@bionext.nl of Laurens Nuijten nuijten@biohuis.nl

Met vriendelijke groet,

Bionext

Biowinkelvereniging

Jean-Paul Lindeboom
Algemeen Directeur

Paulien Hoftijzer
Directeur Biowinkelvereniging

Biohuis

BioNederland

Laurens Nuijten
Directeur Biohuis

Bart de Liefde
Directeur BioNederland

Bijlage

Vragen over voorstel van het Pools voorzitterschap

- Hoe wordt in het voorstel geborgd dat sectoren gentechvrij kunnen blijven en zodoende keuzevrijheid van consumenten kunnen verzorgen? Wij kunnen dit niet terugvinden.
- Is er in dit voorstel rekening gehouden met de situatie dat er ongewild NGTs in een gewas of product belanden? Wie betaalt de kosten van een biologische ondernemer die zijn gewas moet afkeuren? Een voorbeeld: Lidstaten krijgen voor NGT-1s de mogelijkheid van 'opt-out' weer terug, net als bij 'gewone' ggo's. Dat laat onverlet dat in die lidstaten die voor opt-out kiezen de patenten ook nog steeds geldig zijn. Niet rechtstreeks van belang voor bio, immers, je wilt dit sowieso niet, maar wat nou als je een (volstrekt ongewenste) contaminatie in jouw bioproduct hebt met een gepatenteerd gen? Maak je niet alleen inbreuk op het patent, ben je ook nog eens in overtreding van de opt-out van jouw lidstaat.
- Er loopt een wetenschappelijk onderzoek naar de detectiemethoden van NGT gewassen [Homepage - Darwin](#). De uitkomst is bijzonder relevant voor de situatie die deze wetgeving probeert te regelen en de mogelijkheid om NGTs wel degelijk te kunnen detecteren. Waarom wacht het Poolse voorzitterschap niet op de uitkomsten?
- Er loopt een onderzoek naar de mogelijkheid de patentwetgeving aan te passen. Die uitkomst kan behulpzaam zijn bij het formuleren van goede wetgeving. Waarom wacht het Pools voorzitterschap niet op deze uitkomsten?
- Er wordt voortaan onderscheid gemaakt tussen 'patent', 'product patent' en 'process patent'. Hoe wil het Poolse voorzitterschap met dit onderscheid de patstelling oplossen?
- Er wordt wel gesproken over dat het niet de bedoeling is dat rassen gepatenteerd kunnen worden, maar tegelijk wil men niet aan bestaande octrooiverdragen, -wetten en -verordeningen komen. Hoe kan het Poolse voorstel dan toch de problemen oplossen die juist op het gebied van het patentrecht liggen?
- Wat betekent het Poolse voorstel voor de situatie van kwekers? Wij denken dat die situatie verslechtert: Bij aanmelding van een nieuw ras komt er een toets op een eventueel patent dat zou gelden in het aangemelde ras, maar dat is veel te laat. Dan heb je als kleinere kweker zonder IP & Patent-officers op kantoor je keus voor kruisingsouders en de kosten voor selectie al gemaakt, terwijl je dit nieuwe ras als (biologische) kweker waarschijnlijk toch niet meer op de markt wilt of kunt zetten.
- Op welke wijze is deze situatie een verbetering ten opzichte van het bestaande kwekersrecht? Is het niet veel beter om voor betere Europese toepassing van het bestaande kwekersrecht te pleiten en een uitbreiding van dat kwekersrecht?
- Draagt het Poolse voorstel bij aan de vermindering van de lastendruk voor het bedrijfsleven? We vermoeden van niet. Men stelt een aangepaste etikettering van NGT-1 rassen qua uitgangsmateriaal voor. Er van uitgaande dat er veel van de nieuwe NGT

technieken benut zullen worden de komende jaren, hoe groot moeten die etiketten wel niet worden om al die events/patentnummers/.... te vermelden? Of blijft het louter bij de vermelding NGT-1, maar dat zou toch sowieso al, dus wat is in dit voorstel de genoemde aanpassing dan?

- Meer in het algemeen: de wetgeving wordt bijzonder ingewikkeld en ontwikkeling van nieuwe rassen is niet meer niet mogelijk zonder veel juridische kennis en kapitaal. Blijft door dit voorstel de toegang van zaadbedrijven en kleine kwekers tot nieuwe rassen en rasontwikkeling, en daarmee voor telers een breed en divers aanbod in rassen, en maatschappelijk gezien een gezonde concurrentie tussen kwekers onderling wel gewaarborgd?
- Tot slot ook meer algemeen; hoe voorkomt deze wetgeving dat boeren die NGT-gewassen gebruiken en die geen NGT-gewas willen gebruiken in (financieel) conflict met elkaar komen?